

Pokyny pre autorov príspevkov do časopisu Genofond

Genofond – odborný časopis pre ochranu a využitie genetických zdrojov rastlín:

Uverejňuje aktuálne informácie z oblasti ochrany genetických zdrojov rastlín a príbuzných aktivít súvisiacich najmä s plnením úloh Národného programu ochrany genetických zdrojov rastlín pre výživu a poľnohospodárstvo.

Témy:

- Informácie o spravovaní genetických zdrojov rastlín.
- Stručné informácie o kolekciiach genetických zdrojov rastlín pre výživu a poľnohospodárstvo.
- Správy zo zberových expedícií a prehľady o zozbieraných vzorkách.
- Stručné informácie o činnosti riešiteľských pracovísk.
- Výstupy z informačného systému GRIN a GRISS.
- Informácie o práci FAO, Bioersivity International, ECPGR a ďalších zahraničných aktivitách.
- Iné informácie bezprostredne súvisiace s riešením úloh genetických zdrojov rastlín.

- Genofond bude vychádzať 2x ročne,
- príspevky budú uverejňované v slovenskom alebo českom jazyku.

Uzávierky príspevkov – do 15. 4. a do 15.10.

Za pôvodnosť každého príspevku, jeho obsahovú, odbornú a formálnu stránku je v plnej miere zodpovedný autor a autorský kolektív.

Rozsah príspevku spolu s prílohami môže byť 1 – max.4 strany.

ZÁSADY PÍSANIA TEXTOV VO WORDE

1. Názov príspevku musí výstižne informovať o zameraní príspevku a korešpondovať s jeho obsahom. Názov príspevku treba uviesť v anglickom jazyku len v prípade potreby anglického abstraktu.

2. Autorov uvádzať krstným menom a priezviskom.

3. Názov pracoviska - Pokiaľ sú autori z viacerých pracovísk, uvádzať pri jeho mene číslo odpovedajúce rovnakému číslu v zozname pracovísk. Na konci treba uviesť v zátvorke emailovú adresu prvého autora.

4. Abstrakt v anglickom jazyku (pri odborných článkoch z oblasti vedy a výskumu) musí obsahovať podstatné údaje o metodickom prístupe k riešeniu problému, výstižne popísané dosiahnuté výsledky a ich štatistickú významnosť a stručné a jednoznačné závery, ktoré z nich autori vyvodzujú. V abstrakte necitovať žiadne publikácie a neuvádzať diskusie výsledkov. Abstrakty je potrebné uviesť na koniec článku v rozsahu maximálne 2 000 znakov.

5. Grant - ak príspevok vychádza z výsledkov získaných v rámci akéhokoľvek projektu (APVV, SAV, Ministerstvá, EÚ a iné), musí obsahovať klauzulu s informáciou o projekte, z ktorého bola práca financovaná. Na konci hlavného textu okrem čísla projektu uvádzať i plný názov agentúry alebo inštitúcie.

6. Font písma - Calibri, veľkosť písma 11

- čísla písať tak, že medzerou oddeľujeme tisícky a milióny, pri desatinných číslach používame desatinnú čiarku, nie bodku a jednotky za číslom taktiež oddeľujeme medzerou: 1 000 000,00 EUR

- text nezarovnávať do bloku, ale k ľavej strane bez delenia slov na konci riadkov

7. Prílohy

- fotografie v elektronickej forme (jpg, pdf, min. 300dpi) poslať v osobitnom súbore (nevkladať do Wordu)

- tabuľky a grafy zasielať v osobitnom súbore v MS Word alebo MS Excel

Vzor formátu pre tabuľku

P.č.	Genotyp	Špecifické gény <i>MI</i>	Odolnosť voči rynchospóriovej škvrnitosti*
1.	Pudmericky pivovar	žiadny	odolná
2.	Slovensky dunajsky trh	žiadny	odolná
3.	Slovensky kvalitny	žiadny	odolná
4.	Slovensky jemny	žiadny	odolná
5.	Viglassky polojemny	žiadny	stredne odolná
6.	Buciansky Kneifel	žiadny	náchylná
7.	Diosecky 802	žiadny	náchylná
8.	Nitriansky exportny	žiadny	stredne odolná
9.	Diosecky Kneifl	žiadny	vysoko náchylná
10.	Expres	žiadny	stredne odolná

Fotografie i grafy v texte uvádzať pod označením (napr. Tab.č.1). Každý obrázok musí mať stručný a výstižný popis. Každá fotografia musí mať v popise uvedený zdroj, resp. autora (Například: Autor fotografie: Ján Novák, alebo Zdroj: www.wikipedia.org).

8. Skratky a symboly používané v príspevku je nutné pri ich prvom uvedení vysvetliť. Používané jednotky musia odpovedať sústave merných jednotiek SI.

Výpočet počtu znakov článku

V snahe, čo najviac zefektívniť grafické práce na vydávaní časopisu vás prosíme o dodržiavanie odporúčaného rozsahu článkov.

Počet znakov textu (bez nadpisu a perexu) na jednu stranu (vrátane medzier): 6 250 znakov

Približný priestor, ktorý zaberá nadpis, prepočítaný na počet znakov textu: 700 znakov

Počet znakov perexu (vrátane medzier): maximálne 1 200 znakov

Približný priestor, ktorý zaberá obrázok umiestnený na šírku dvoch stĺpcov, prepočítaný na počet znakov textu: 1 400 znakov

Približný priestor, ktorý zaberá obrázok umiestnený po výške, na šírku jedného stĺpca, prepočítaný na počet znakov textu: 700 znakov

Například pre článok, ktorý plánujeme uverejniť v rozsahu dvoch strán, s jedným obrázkom na šírku a jedným obrázkom na výšku bude výpočet optimálneho počtu znakov textu vyzerať nasledovne:

- celkový rozsah článku dve strany = $2 \times 6\,250 = 12\,500$ znakov
 - mínus priestor pre nadpis = - 700 znakov
 - mínus priestor pre perex = - 1 200 znakov
 - mínus priestor pre jeden obrázok na šírku = - 1 400 znakov
 - mínus priestor pre jeden obrázok na výšku = - 700 znakov
- výsledný počet znakov textu = 8 500 znakov vrátane medzier

Využitie genetických zdrojov liečivých rastlín pri výrobe funkčných nealkoholických nápojov – 700 znakov

Doc. Ing. Andrea Mendelová, PhD., Ing. veta Čičová, PhD., Ing. Lubomír Mandel, PhD.*

Výroba funkčných nealkoholických nápojov patrí medzi perspektívne sa rozvíjajúce oblasti potravinárstva. Na doplnenie tekutín, hydrataciu, ale sú obohatené aj o látky, ktoré prispievajú k posilneniu zdravia.

Funkčné nápoje obsahujú zložky, ktoré poskytujú špecifické benefity pre ľudský organizmus, môžu byť obohatené o vitamíny, minerálne látky, aminokyseliny, vlákninu či antioxidanty. Pri výrobe funkčných nápojov sa uplatňujú zrieda, vďaka prídavku netradičných surovín s vysokou biologickou aktivitou zabezpečujú napr. srbskosť špecifických polyfenolov. Polyfenoly sú jednoduché i zložené polymerované chemické zlúčeniny, ktorých bolo identifikovaných už vyše 8 000. Patia k nim napr. fenolové kyseliny, flavonoidy, taníny, sťahbény, lignany. Polyfenoly vykazujú rôzne biologické účinky (antioxidačné, protizápalové, využitelné sú v rámci prevencie neurologických, kardiovaskulárnych a rôznych chronických ochorení. Zlepšujú pamäť a kognitívne funkcie človeka, rovnako zlepšujú obranyschopnosť organizmu. Cieľom experimentu bolo pripraviť a porovnať ovocné nápoje fortifikované extraktmi zo 7 druhov liečivých rastlín z kolekcie genetických zdrojov liečivých a aromatických rastlín z Génovej banky v NPPC VÚVH Piešťany na obsah celkových polyfenolov. V experimente boli na prípravu sirupov použité 3 základné druhy ovocných štiav – jablková, malinová a ribezová. Ovocné sirupy boli pripravené tak, že vyčíslovaná a prefiltrovaná ovocná štiava bola zmiešaná v pomere 1:1 so sacharózou. Na fortifikáciu ovocných sirupov boli použité extraktmi zo 7 druhov liečivých rastlín z rôznych častí rastliny – medovka lekárka (kvet), máta pieporná (list), baza čierna (kvet), lípa malolistá (kvet), nechtík lekársky (kvet), levanduľa lekárka (kvet) a ľubček sýrsky (kvet). Extraktmi z liečivých rastlín boli pripravené vyčíslovaním 10 g vysušeného rastlinného materiálu v 400 ml vody

s teplotou 80 °C. Výsledný fortifikovaný sirup bol pripravený zmiešaním 100 ml základného ovocného sirupu a 60 ml extraktu z liečivých rastlín. Výsledná fortifikovaná limonáda bola pripravená zmiešaním fortifikovaného sirupu s vodou v pomere 1:5. V základných sirupoch a vo fortifikovaných sirupoch bol hodnotený obsah celkových polyfenolov metódou Folin-Ciocalteu. V takto pripravených ovocných limonádach základen hodnotila pomocou bodového systému hodnotu 5 kvalitatívnych parametrov – chuť, vôňu, chuť, dochuť a celkový dojem nápoja a pomocou líkovej škály posudzovali intenzitu farby, chuť a vôňu ovocnej a bylinnej zložky.

Pri analýze obsahu celkových polyfenolov vo vzorkách extraktov zo 7 liečivých druhov rastlín najvyššie hodnoty vykazovali extrakt medovky lekárskej (1437,72 mg GAE.l) a máty piepornej (1121,99 mg GAE.l) z máty piepornej (1121,99 mg GAE.l) z máty piepornej (1121,99 mg GAE.l). Najvyšší obsah celkových polyfenolov mal extrakt z ľubčeka sýrskeho (294,27 mg GAE.l). Obsah polyfenolov

Tabuľka 1: Zostupný rad v priemernom obsahu celkových polyfenolov (mg GAE.l) v extraktach zo 7 liečivých druhov rastlín

Extrakt z liečivej rastliny	Priemer
Medovka lekárka	1437,72
Máta pieporná	1121,99
Baza čierna	574,42
Levandúľa lekárka	415,25
Nechtík lekársky	351,20
Lípa malolistá	346,71
Ľubček sýrsky	294,27

v bylinných extraktach klesal v nasledujúcom poradí: medovka lekárka > máta pieporná > baza čierna > levanduľa lekárka > nechtík lekársky > lípa malolistá > ľubček sýrsky (Tab. 1). Mnohé vedecké štúdie poukazujú na to, že extrakt z medovky lekárskej obsahuje viac ako 30 účinných zložiek napr. citronellal, β-citronellol, geraniol, geranyl acetát, aldehyd geraniol. Tieto zložky vykazujú inšekticídne, fungicídne, antioxidačné a antimikrobiálne funkcie. Prídavkom extraktu z medovky do nápoja dochádza nielen k zvýšeniu funkčnosti nápoja zo zdravotného hľadiska, ale aj zvýšeniu mikrobiálnej ochrany produktu a tým

Obrázok na šírku 1 400 znakov
Medovka lekárka (*Melissa officinalis* L.) odroda Citra, rok registrácie 1941

Levandúľa lekárka (*Lavandula angustifolia* L.) odroda Krajová, rok registrácie 1952

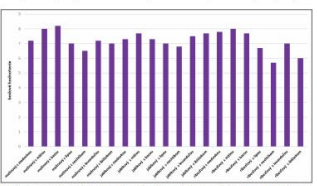
Máta pieporná (*Matricaria inodora* L.) odroda Berpetra, rok registrácie 1941

Obrázok 700 znakov

aj k predĺženiu jeho trvanlivosti. Extrakt z medovky inhibuje rast bakteriálnych druhov *Staphylococcus aureus*, *Candida utilis*, *Bacillus subtilis*. Z použitých základných ovocných sirupov bez prídavku extraktov bol najvyšší obsah polyfenolov stanovený v malinovom sirupe (835,10 mg GAE.l) a najnižší v ri bezľavovom sirupe (297,27 mg GAE.l). Maliny sú vynikajúcim prírodným zdrojom polyfenolov so stabilnou biologickou aktivitou v akejkolvek forme, či už sa jedná o čerstvé plody, sušené a mrazené plody, šťavy alebo sirupy. Po aplikácii extraktov z liečivých rastlín do základných ovocných sirupov došlo vo všetkých pripravovaných sirupoch k zvýšeniu obsahu celkových polyfenolov (Tab. 2) a tým aj ich biologickej a nutričnej hodnoty. Z hľadiska nutričnej kvality možno na výrobu funkčných sirupov jednoznačne odporučiť prídavky extraktov z medovky lekárskej a máty piepornej, ktoré sponedzi použitých extraktov z liečivých druhov rastlín najvýraznejšie prispeli k zvýšeniu obsahu celkových polyfenolov. Najvyšší obsah celkových polyfenolov dosahovali fortifikované malinové sirupy. Prídavkom extraktu z medovky a máty do malinového sirupu sa prejavil takmer na 100 % zvýšenie obsahu celkových polyfenolov. Zaujímavá z hľadiska fortifikácie extraktmi z medovky a máty však bola aj kombinácia s jablkovým a ribezovým

sirupom. Prídavok extraktu z medovky do jablkového sirupu sa prejavil nárastom obsahu celkových polyfenolov o 264 % a do ribezového sirupu o 143 %. Ako menej účinná sa javila fortifikácia ovocných sirupov extraktom z ľubčeka sýrskeho. V prípade malinového sirupu sa obsah celkových polyfenolov v sirupe zvýšil len o 26,59 mg GAE.l, čo predstavuje len 3 %. Lepšia situácia bola v prípade obohatenia ribezového a jablkového sirupu, kedy bol zaznamenaný nárast obsahu celkových polyfenolov, v oboch prípadoch zhodne o 43 %. Dôležitým parametrom kvality fortifikovaných sirupov je okrem nutričnej celkových polyfenolov (Tab. 2) a tým aj ich biologickej a nutričnej hodnoty. Z hľadiska nutričnej kvality možno na výrobu funkčných sirupov jednoznačne odporučiť prídavky extraktov z medovky lekárskej a máty piepornej, ktoré sponedzi použitých extraktov z liečivých druhov rastlín najvýraznejšie prispeli k zvýšeniu obsahu celkových polyfenolov. Najvyšší obsah celkových polyfenolov dosahovali fortifikované malinové sirupy. Prídavkom extraktu z medovky a máty do malinového sirupu sa prejavil takmer na 100 % zvýšenie obsahu celkových polyfenolov. Zaujímavá z hľadiska fortifikácie extraktmi z medovky a máty však bola aj kombinácia s jablkovým a ribezovým

hodnoty aj ich schopnosť oslovit konzumentov harmonickými organoleptickými vlastnosťami. Z hľadiska hodnotenia celkovej sensorickej kvality limonád (Obr. 1) pripravovaných z fortifikovaných sirupov boli hodnotení najlepšími hodnotené ribezový a malinový sirup s máťou, ktoré dosiahli vysoké bodové hodnotenia najmä v znaku chuť (Obr. 2). Máta lekárska dosiahla najvyššie hodnotenie v chuti, ale i chuťou. Ľubček sýrsky zafarbil malinový a ribezový sirup do jasno

Obrázok 1: Sensorická hodnotenie celkového dojmu ovocných sirupov s prídavkom extraktov z liečivých rastlín

Ak má redakčná rada **prípomienky**, vráti príspevok autorovi na prepracovanie.

Redakčná rada má právo **korektúry**. Pri korektúrach nemožno robiť väčšie zmeny textu alebo zmeny, ktoré menia význam informácie alebo stanoviska autorov v príspevku prijatom na uverejnenie. Zostavovatelia si vyhradujú právo výberu príspevkov a návrh na ich skrátenie.

Svoje príspevky posielajte v elektronickej forme na adresu: erika.zetochova@nppc.sk

Autorov prosíme, aby v prípade uverejnenia fotografií kolegov, spolupracovníkov, študentov či iných osôb boli oboznámení s možnosťou poskytnutia tohto materiálu na dané účely.

Svoje príspevky môžete posilať do ďalších vydaní priebežne, počas celého roka.